

Komparacija bajke Oscara Wildea i Vladimira Nazora

Perić, Marija

Undergraduate thesis / Završni rad

2012

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:142:993823>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-16**

FILOZOFSKI FAKULTET
SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU

Repository / Repozitorij:

[FFOS-repository - Repository of the Faculty of Humanities and Social Sciences Osijek](#)

Sveučilište J.J. Strossmayera u Osijeku

Filozofski fakultet

Preddiplomski studij Hrvatskog jezika i književnosti

Marija Perić

Komparacija bajki Oscara Wildea i Vladimira Nazora

Završni rad

Mentor: prof. dr. sc. Ana Pintarić

Osijek, 2012.

Sadržaj:

1. Uvod.....	1
2. Usporedba bajki Oscara Wildea i Vladimira Nazora.....	2
2.1. Klasične bajke, moderne bajke ili fantastične priče.....	2
2.2. Vrijeme i prostor.....	3
2.3. Uvjet i kušnja.....	4
2.4. Poučnost.....	5
2.5. Likovi.....	6
2.6. Pretvaranje.....	7
2.7. Prerušavanje i kušnja.....	9
2.8. Blago.....	10
2.9. Dom, obitelj, ognjište.....	11
2.10. Nasilje.....	12
2.11. Biblijski motivi.....	13
2.12. Nagrada.....	14
2.13. Kazna.....	16
2.14. Tajne.....	17
3. Zaključak.....	18
4. Izvori.....	19
5. Literatura.....	19

Sažetak

U radu će biti riječ o bajkama i njihovim sastavnim dijelovima te će se istaknuti njihove sličnosti i razlike. U radu se analiziraju i uspoređuju bajke Vladimira Nazora *Bijeli jelen*, *Halugica* i *Albus kralj* te bajke Oscara Wildea *Sebični Div*, *Slavuj i ruža* te *Sretni Princ*. Na temelju relevantne književnopovijesne literature pokušat će se ustvrditi sličnosti među tim djelima na više razina, a naglasak će biti stavljen na motivsku razinu jer oba autora koriste motiv pokajanja i pretvorbe. Pri kompariranju bajki pozornost će se posvetiti određivanju vrste bajke, tj. određivanju radi li se o modernoj ili klasičnoj bajci. Pozornost će se posvetiti i opisima koji su detaljni i precizni, a sve će tvrdnje biti potkrijepljene primjerima iz analiziranih bajki. Isti će postupak biti primijenjen i za proučavanje razlika među analiziranim bajkama.

Ključne riječi: Vladimir Nazor, Oscar Wilde, bajke

1. Uvod

U ovom se radu proučavaju i na nekoliko razina kompariraju bajke *Sretni Princ*, *Slavuj i ruža* i *Sebični Div*¹ Oscara Wildea te *Bijeli jelen*, *Halugica* i *Albus kralj*² Vladimira Nazora. Detaljno će se prikazati likovi i njihove podjele u bajkama. Proučit će se i pretvaranje i prerušavanje te će biti navedena razlika između ta dva pojma. Osim toga, ustvrdit će se prisutnost fizičkog i psihičkog nasilja u analiziranim bajkama. Vidjet će se kako su likovi nagrađeni, a kako kažnjeni te kako tajne djeluju na razvoj događaja u bajci. Literatura na kojoj se temelji navedena kategorizacija jesu *Umjetničke bajke* Ane Pintarić.³

¹ Oscar Wilde, *Sretni princ i druge bajke*, Školska knjiga, Zagreb, 2000., svakim daljnjim spominjanjem navedenih bajki podrazumijevat će se da su preuzete iz ove literature

² Vladimir Nazor, *U krugu čudesa*, Mozaik knjiga, Zagreb, 2006., svakim daljnjim spominjanjem navedenih bajki podrazumijevat će se da su preuzete iz ove literature

³ Ana Pintarić, *Umjetničke bajke – teorija, pregled i interpretacije*, Filozofski fakultet, Osijek, 2008.

2. Usporedba bajki Oscara Wildea i Vladimira Nazora

Tema ovoga rada je *Usporedba bajki Oscara Wildea i Vladimira Nazora*. Priče će se proučavati i uspoređivati pomoću knjige Ana Pintarić te Vladimira Proppa. Opisani i usporedno razjašnjeni bit će elementi bajke koji su zastupljeni u odabranim djelima dvojice autora. Na samom početku riječ će biti o književnoj strukturi, likovima, uvjetima i kušnji...

2. 1. Klasične bajke, moderne bajke ili fantastične priče?

Proučavajući književnu strukturu bajki Milivoj Solar (Pintarić, 2008: 8) navodi da se u njima čudesno i nadnaravno isprepliću sa zbiljskim bez da se tome pridaje pozornost (Pintarić, 2008:8), dok Milan Crnković smatra da se prijelazu iz jednog u drugi svijet nitko ne čudi. Čudesno u bajci živi kao da je stvarno, tvrdi Crnković (Pintarić, 2008: 8).

Stjepan Hranjec navodi da je bajka najpopularniji usmeni oblik koji postoji u dječjoj književnosti. Wilde i Nazor ubrajaju se u književnike koji su pisali i klasične i moderne bajke.⁴ U klasičnim bajkama može se pronaći jedinstvo stvarnoga i zamišljenog svijeta, stereotipnu kompoziciju, ponavljanje radnje, stereotipne likove. . . (Pintarić, 2008: 9). Tako se kod Nazora javlja podjela na dobre i loše likove. U *Bijelom Jelenu* nalazimo dobre i loše životinje s ljudskim obilježjima, u *Halugici* se javlja čudesan svijet kojemu se nitko ne čudi jer je poistovjećen sa stvarnim. U *Albus kralju* javlja se zločesti kralj i dobra kraljica. Svi ti elementi nagovješćuju da Nazorove bajke možemo ubrajati u klasične bajke. Kod Wildea u *Sebičnom Divu* pronalazi se sukob dobra i zla, djeca su nasuprot Divu. Dobri i loši likovi suprotstavljeni su u *Sretnom princu*, dok se u *Slavuju i ruži* dolazak nagrade konstantno odgađa. Sve navedeno karakteristike su klasičnih bajki.

Moderne bajke odlikuju se time da ulogu likova može preuzeti bilo što, antropomorfiziraju se razni predmeti, postupci likova su motiviraniji nego u klasičnim bajkama, nagrada ili kazna mogu biti izostavljene, razvija se estetska i jezično-stilska razina, prevladavaju detaljni opisi, dolazi do neočekivanih obrata... (Pintarić, 2008: 10). Detaljne opise, bez iznimke, nalazimo u bajkama oba autora. Kod Nazora se može primijetiti da su likovi motivirani ljubavlju i to ih vodi kroz život. Anku u *Bijelom jelenu* i Halugicu u životu vode osjećaji koji su u *Halugici* detaljno opisani. Na taj se način klasičnim bajkama autori ne bave prikazivanjem osjećaja. U *Albusu*

⁴ Stjepan Hranjec, *Pregled hrvatske dječje književnosti*, Školska knjiga, Zagreb, 2006

kralju ljubav i mržnja suprotstavljene su i detaljno prikazane. U Wildeovim bajkama nalazimo motivirane likove. Kip (*Sretni princ*) je motiviran siromaštvom i tugom da pomogne ljudima u njihovim nevoljama. U *Slavuju i ruži* antropomorfizirani su likovi Grma, Leptira, Tratinčice... Nagrada je na kraju izostala; Student ne dobiva Ljubav, a Slavuj žrtvuje svoj život. U *Sebičnom Divu* dolazi do neočekivanog obrata kada se Div pretvori iz zločestog lika u dobrog. Na kraju se može zaključiti da u Nazorovim bajkama prevladavaju klasični motivi, a moderni su prisutni u manjoj mjeri. Wildea se može smatrati začetnikom modernih bajki čiji elementi i prevladavaju u njegovim djelima. No ni klasični motivi potpuno ne nestaju iz njegove literature.

Fantastične priče odlikuje razdvajanje stvarnog i čudesnog svijeta i odvajanje dvaju svjetova pomoću sna, nevidljivih vrata ili propadanja u neki otvor, glavni su likovi djeca koja se vole igrati i maštati (Pintarić, 2008: 11). Nazorove i Wildeove bajke ne spadaju u ovakvu vrstu književnih djela.

2. 2. Vrijeme i prostor

Bajke su često smještene u neodređeno vrijeme (Pintarić, 2008: 20) što je slučaj i s bajkama koje se proučavaju u ovom radu. U *Bijelom jelenu* vrijeme se ni ne spominje, podrazumijeva se da se nešto dogodilo, ali ne navodi se kada. U Nazorovoj *Halugici* vrijeme nije određeno niti se spominje. *Albus kralj* započinje riječima „Bio davno neki kralj koji je...“ (Nazor, 2006: 249) gdje se uviđa neodređenost vremena. Wildeov *Sretni princ* i *Sebični Div* jednostavno se događaju, vrijeme kao da ne postoji, a zapravo nije bitno. U *Slavuju i ruži* kategorija vremena izbjegnuta je tako što radnja kreće odmah, nema opisa koji bi uveli u radnju, bajka započinje riječima „Rekla je da će plesati sa mnom ako joj donesem crvene ruže – plakao je mladi Student – ali u cijelom mom vrtu nema ni jedne crvene ruže“ (Wilde, 2000: 33). Dakle, kategorija vremena kod oba autora određena je na isti način. Neodređena kategorija vremena jedna je od karakteristika svih bajki pa je tako i u Nazorovim i Wildeovim bajkama.

U Nazorovim bajkama radnja se odvija na dvama mjestima koja postoje da bi bila suprotstavljena jedna drugome. U *Albusu kralju* suprotstavljene su šuma i more kao što se i u *Halugici* pronalaze suprotstavljene ljudi koji žive blizu mora i oni koji žive u šumi. Nespojivost dvaju različitih svjetova prikazana je kroz cijelu bajku. U *Bijelom jelenu* šuma je suprotstavljena selu, selo predstavlja ljude, a šuma životinje.

Kod Wildea je situacija sa smještanjem radnje nešto drugačija. U sve tri bajke radnja je smještena u gradu. Razlika je u dijelovima gradova u kojima se radnja odvija. U *Slavuju i ruži* na mjesto radnje ne obraća se previše pozornost, bitno je što se događa, a ne gdje. Radnja je okvirno

smještena u grad. U *Sebičnom Divu* radnja je smještena u grad, ali se odvija u Divovu vrtu. Mjesto je precizirano. U *Sretnom princu* radnja se vrti oko više gradova, čak se navodi i Egipat. Ovako su govori o Lastaviću: „Njegovi prijatelji otišli su u Egipat prije šest tjedana, ali on bijaše zaostao za njima zato što se zaljubio u najljepšu Trsku“ (Wilde, 2000:16). To je vrlo neobično za bajke. Na ovakvim detaljima vidimo začetak modernih bajki i zašto je Oscar Wilde jedan od začetnika istih.

Prema kategoriji vremena oba književnika jednako se odnose, dok prema mjestu radnje u svojim djelima imaju različite stavove. Mjesto radnje kod Nazora je dvojako i suprotstavljeno kroz cijelu priču. Ono je vrlo važno. Kod Wildea mjestu radnje ne pridaje se previše pozornosti, ono jednostavno postoji.

2. 3. Uvjet i kušnja

U bajkama se sukob dobra i zla počinje rješavati odlaskom od kuće (Pintarić, 2008: 20) što u svojim bajkama pokazuje i Nazor. Anka odlazi od kuće (*Bijeli jelen*) i u šumi se bori za svoju sreću. Na kraju bajke Anka se opet vraća u svoje selo, svojoj kući i tako se dolazi do raspleta priče. Uvjet za njezinu sreću bio je odlazak od kuće. Dolaskom u šumu susretala se s mnogim kušnjama koje je morala pobijediti da bi se vratila kući. S Halugicom (*Halugica*) je situacija ista. Ona kao dijete odlazi od kuće i prolazi mnoge nedaće. Na kraju se vraća kući i tako je dobila ono što je cijeli život htjela, iako to u tom trenutku nije bilo najbolje rješenje za nju. Albus (*Albus kralj*) kod kuće ne može naći ono što traži pa odlazi u svijet tražiti ljubav i samilost koje nikako nije mogao naći u sebi. Nazorovi likovi na kraju dobivaju ono što su tražili ili ono što je najbolje za njih. Jedino je Albus (*Albus kralj*) našao sreću na kraju priče. Halugicu (*Halugica*) je tuga pratila kroz život, a Anka (*Bijeli jelen*) se prilagodila situaciji, iako vjenčanje nije bilo ono što je ona htjela. Nazorovim likovima put kroz život ispunjen je mnogim kušnjama koje oni uspješno ili manje uspješno rješavaju.

U Wildeovim bajkama situacija je potpuno drukčija. Likovi ne odlaze od kuće. Oni žive svoj život koji je pun nedaća. U *Slavuju i ruži* uvjet je za ljubav crvena ruža koju će Slavuj platiti životom. Unatoč kušnji koju je prošao i preprekama koje je savladao na kraju dolazi smrt koja nije nagrađena. Kip i Lastavić (*Sretni princ*) žrtvuju svoj život za druge. Kušnje kroz koje oni prolaze jako su teške i završe smrću. Nagrada im nije vječni život na zemlji već odlazak kod Boga što je čest motiv u Wildeovim djelima. Bog naređuje dobre: „Ispravno si odabrao – reče Bog – jer će u mom Rajskom vrtu ta mala ptica pjevati u sve vijeke, a u mom zlatnom gradu hvalit će me Sretni princ“ (Wilde, 2000: 29). Uvjet da bi drugi bili sretni je dobrota i žrtva koju

su oni pružili, a zatim platili svojim životom. U *Sebičnom Divu* Div mijenja svoj karakter što predstavlja veliku kušnju u njegovu životu i nakon smrti nagrađen je životom kod Boga kao i u *Sretnom princu*.

Likovi ljudi u Nazorovim pričama najčešće su nositelji zla, dok su životinje i djeca nositelji dobra i dobrih osobina. Uspoređujući te elemente s Wildeovim pričama može se zaključiti da je situacija kod njega ista. Dobra su djeca, životinje i stvari koje je antropomorfizirao (Tratinčica, Grm, Trska), a zlo u sebi najčešće nose ljudi ili čudovišta kao što je Div.

Neobična je karakteristika za bajke da se likovi mogu promijeniti iz zlih u dobre. Oba autora nude takvo rješenje. Albus (*Albus kralj*) postaje dobar i shvati što je ljubav i milost, a Div (*Sebični Div*) prestane biti sebičan i pusti djecu i ljubav koju oni donose u svoj život.

Likovima je dopušteno razvijati se u životu i promijeniti stavove čime se može primijetiti psihološki razvoj likova.

2. 4. Poučnost bajki

„Bajke promiču ljubav, poštenje, jednostavnost, umjerenost, mudrost, razboritost, poniznost, vjeru, a osuđuju oholost, mržnju, bijes, pakost, samoljublje. U bajkama je izražena vjera u dobro, no dobro se ne nudi bez muke“ (Pintarić, 2008: 20). Ove tvrdnje odnose se na klasične bajke, a kod Nazora i Wildea također se mogu primijeniti na tumačenje njihovih bajki. Odstupanje od ovoga činjenica je da se likovi u njihovim bajkama mogu promijeniti i pokajati. Grijesi im mogu biti oprostene. Specifično je za oba pisca je da nepravda može nadvladati dobro i kraj bajke ne mora biti stereotipan. U Nazorovoj *Halugici* Halugica je nesretna jer nije dobila ljubav svog života, a u *Slavuju i ruži* Oscara Wildea Slavuj umire za Ljubav, njegova žrtva nije nagrađena ni prepoznata. Bajke su prvenstveno namijenjene djeci. Tom temom bavio se Bruno Bettelheim⁵ koji smatra da bajke komuniciraju s djecom tako da dopiru do njihovog neobrazovanog uma. One se bave općeljudskim problemima, a posebno onim koji zaokupljaju um djeteta i tako potiču djetetov razvoj. Dijete se razvija psihološki i emocionalno. Navedeno je da Nazorove i Wildeove bajke nužno nemaju sretan završetak i tako dijete može naučiti da život ne ispadne uvijek kako je planiran i da ponekad nepravda može pobijediti. Ovakve bajke pripremaju ih za zbilju u kojoj će odrastati. Bettelheim smatra da bajke ne treba mijenjati jer djeca moraju biti svjesna da postoji i dobro i zlo te da se protiv zla može i mora boriti.

⁵ Bruno Bettelheim , *Značenje bajki*, Zenit, Beograd, 1979.

Realan svijet je ono na što bi djeca trebala biti pripremljena (Bettelheim, 1968: 21-22). To potvrđuje i Stjepan Hranjec⁶ koji tvrdi da bajke imaju etičke vrline koju poručuju da čovjek mora pobijediti teškoće i svladati sve prepreke u životu. Bajke poručuju da je bitna vrijednost, solidarnost i žrtvovanje za bližnjeg. Primjer toga vidimo u Wildeovom *Slavuju i ruži* kada se Slavuj žrtvuje iako to njemu ne donosi sretan završetak. Hranjec smatra da bajka dijete poučava da je sretan život moguć, ali da je uz njega potrebno i svladati poteškoće.

Bajka je dar djeci jer im pokazuje kakav je život, pokazuje kako opraštati i ljubiti. To je najvjerodostojnije prikazano u liku Albusa (*Albus kralj*) koji nakon svega zla koje je prouzročio u životu shvaća da je ljubav ono zbog čega je vrijedno živjeti. Ovdje se vidi sličnost bajki dvaju autora jer one nemaju nužno sretan završetak, uče djecu da život može biti i težak, ali trudom i radom sreća se može postići.

Hranjec smatra da je bajka privlačna djetetu zbog pustolovnosti i optimistične projekcije života. Jednostavnost bajki namijenjena je djeci jer ona ne razumiju složenost međuljudskih odnosa (Hranjec, 2006: 23).

2. 5. Likovi

Likovi u bajkama najčešće su odrasli. Prema socijalnom su stanju bogati ili siromašni (Pintarić, 2008: 22). Kod Nazora nije takav slučaj. U njegovim bajkama nalazi se mala djevojčica, gušcarica Anka (*Bijeli jelen*), Halugica i Jablanka (*Halugica*) čije djetinjstvo predstavlja veći dio radnje u bajci. Iznimka je Albus (*Albus kralj*) koji je odrastao, ali spasu u životu donosi mu novorođenče. Situacija je kod Wildea drugačija. Njegove glavne likove preuzimaju razumni odrasli koji su i nositelji radnje iako nisu u ljudskom obliku. To su Kip i Lastavić (*Sretni princ*) koji pomažu sirotinji, Student (*Slavuj i ruža*) koji misli da je pronašao ljubav i Div (*Sebični Div*) koji se promijenio i dopustio djeci dolazak u njegov vrt. Kod oba su autora nezaštićeni i siromašni djeca, a bogati i oholi najčešće su odrasli. Prema svijetu iz kojeg dolaze, likovi mogu biti zbiljski i nadnaravni (Pintarić, 2008: 22). Zbiljske likove kod Nazora predstavljaju ljudi, a životinje su one koje imaju neke nadnaravne moći. Ako se između ljudi i nadnaravnih bića rodi ljubav, rezultati su patnja za biće koje je tako nastalo. To se može vidjeti kod lika Halugice (*Halugica*) koja je cijeli život žudila za životom koji nije živjela, a bio joj je u krvi. Živjela je na kopnu, a majka joj je bila riba. Nikad nije prihvatila život koji joj je bio namijenjen.

⁶ Stjepan Hranjec, *Etičnost bajke ili: zašto bajka djetetu?*, Zlatni danci 3- Bajke od davnina pa do naših dana, Zbornik, Matica hrvatska, Osijek, 2001.

U Wildeovim bajkama zbiljski su likovi Student, Profesorova kći (*Slavuj i ruža*), djeca (*Sebični Div*), Gradonačelnik (*Sretni princ*), a nadnaravne predstavljaju Ljudožder i Div (*Sebični Div*). Najčešći su nadnaravni likovi vile i vilenjaci, vještice i vješci, divovi i zmajevi, patuljci i čovječuljci (Pintarić, 2008: 23). Kod Nazora imamo vješticu Štrigu (*Halugica*) koja je puna zlih osobina i spletkari protiv svih, dok se kod Wildea pronalazi Div (*Sebični Div*), koji je sebičan i ohol, ali promijeni se i pronađe ljubav u svome životu. Ana Pintarić navodi da ulogu lika mogu preuzeti prirodne pojave, svemirska tijela, apstraktne imenice i različiti antropomorfizirani predmeti kao životinje i biljke (Pintarić, 2008: 22).

U Nazorovim bajkama može se primijetiti da su zastupljene životinje s ljudskim osobinama. To je najviše izraženo u bajci *Bijeli jelen* u kojoj imamo gusana Gagarina, jelena Vitoroga, vuka Ovcodera... Kod Wildea pronalaze se likovi: Trske, Lastavića, Kipa (*Sretni princ*), Grma, Tratinčice, Leptira, Ljubavi, Filozofije (*Slavuj i ruža*). Oni predstavljaju tipične Wildeove likove i svi ti likovi mogu biti i dobri i zli. Ovim primjerima biranja likova može se vidjeti osebujan stil Oscara Wildea. Likovi su u klasičnim bajkama stalni ili zadani što znači da se njihove osobine ne mijenjaju kroz cijelu bajku (Pintarić, 2008: 22). Kod Nazora i Wildea može se primijetiti drugačiji pristup prikaza likova. Oni pokušavaju prikazati da se oholost i zloća mogu promijeniti u ljubavi. Na taj način likovi se mogu preobratiti i spasiti svoj život od propadanja. Albus (*Albus kralj*) je glavni lik u bajci koji se temelji na pronalasku ljubavi i samilosti koja mu je uskraćena u životu i koju on ni na koji način nije uspio pronaći. Ljubav je pronađena na kraju nakon mnogih kušnji koje je trebao svladati. Ovakvo bajka završava: „Njegova se krv smirila; njegova je ohola, jaka duša puna radosti kao šuma lišće, kao mora valova, kao nebo zvijezda“ (Nazor, 2006: 268). Ovaj kraj u potpunosti je suprotnosti s likom Albusa kroz cijelu bajku čije osobine možemo vidjeti u sljedećem odlomku: „Kralj Albus strši kao varen stup na pramcu lađe. Usplamtjela je srdžba njegova; propela se na kljunu broda, pružila se prema plijenu i reče kao lavica“ (Nazor, 2006: 255).

Klasičnu preobrazbu kod Wildea doživio je Div (*Sebični div*) koji je velik dio svog života bio mrzovoljan i sebičan, ali djeca su ga promijenila i donijela su ljubav u njegovo srce. Na kraju bajke zbog svojeg pokajanja on dobiva mjesto u raj u kod Boga. Ovdje se može primijetiti sličnost dvaju pisaca koji svoje bajke i karaktere likova ne prikazuju plošno, već psihološki razvijaju svoje likove i daju im mogućnost za pokajanje i promjene. Na taj način moguće je da oni iskupe svoje dosadašnje grijeh. Pokajanje u bajkama zajednički je motiv Nazora i Wildea.

2. 6. Pretvaranje

Pretvaranje likova daje tajanstvenost i ljepotu. Pretvaranje je moć nestvarnog svijeta koju on tada koristi da bi zadirao u događaje stvarnog (Pintarić, 2008: 27). U Nazorovim bajkama pretvaranje postoji. Ono se pojavljuje u *Halugici* u kojoj se ona pretvara iz osobe koja je živjela na kopnu u osobu koja živi na vodi. S obzirom da joj je majka iz mora, a otac joj je ribar, takva transformacija je moguća. Cijeli je život žudjela da nađe smisao i mir u svome životu i smatrala je da je ovo ispravan način. Nije računala da će se netom prije toga zaljubiti u čovjeka na kopnu koji je žalujući za njom i izgubio život. Magična pretvorba se dogodila, Halugica je otkrila odakle potječe, no to nije donijelo sreću njezinom životu ni životima njezinih bližnjih. Pretvaranje u nešto drugo u *Halugici* Nazor nije prikazao u pozitivnom svjetlu te se može zaključiti da on smatra da to nije način ostvarivanja želja u životu. Da bi se nešto postiglo za to se treba potruditi i pokajati što je pokazao u *Albusu kralju* kada Albus od čovjeka preplavljena mržnjom postaje čovjek koji shvaća što je ljubav. Kod Wildea također imamo takvih situacija. U *Sretnom princu* saznaje se da je Kip prije nego je postao kip zapravo bio prava osoba koja je živjela zaštićena od svih nedaća i problema koji bi ga u životu mogli snaći. On je bio kraljević i živio je u dvorcu ograđenom zidinama i nikakvo zlo nije vidio cijeli život. Na patnju nije mogao obratiti pozornost jer ju nije ni poznavao, zato su ga svi zvali Sretni princ. Uvijek je bio veseo i spreman za igru. Nakon što je postao kip shvatio je koliko patnje ima u njegovom gradu i tražio je način kako da pomogne svima koji su se patili. Njegova je pretvorba pozitivna jer se promijenio na bolje i shvatio je kako je njegov prijašnji život bio isprazan. Nakon svoje pretvorbe on se može promijeniti i popraviti. Sada može činiti dobro. O pretvorbi se može govoriti i u *Sebičnom Divu* na način na koji se to govori i u *Albusu Kralju*. Div se mijenja iz jedne zločeste i sebične osobe u dobru. Prisutna je pretvorba u duši iako se fizički ništa ne njemu nije promijenilo, postao je druga osoba. Na početku bajke pronalazimo opis Diva: „Što radite ovdje? – viknuo je on vrlo grubim glasom i djeca su se razbježala. – Moj vrt je moj vrt – rekao je Div – to je svima jasno, i neću nikome dopustiti da se u njemu igra osim mene. – Stoga je podigao visok zid oko vrata“ (Wilde, 2000: 45). A nakon promjene Diva govori: „Kako sam bio sebičan! Rekao je on – sada znam zašto Proljeće nije hitjelo doći ovamo. Staviti ću tog jadnog mališana na vrh stabla i onda ću srušiti zid i moj će vrt postati dječje igralište za sva vremena. – Bilo mu je zaista vrlo žao zbog onoga što je bio jučer učinio“ (Wilde, 2000: 48).

Nazor fizičku pretvorbu koristi u negativnom smislu. Pozitivno je kada čovjek pokazuje i shvati gdje je griješio. Wilde svoje likove pretvara u nešto drugo i fizički i psihički, ali u pozitivnom smislu. Njegovi likovi tako također dobivaju mogućnost da postanu bolji i da se pokaju za svoje

grijehe, dok Nazor ne dopušta da se netko čudesno pretvori u nešto drugo i iskupi za svoje grijehe na taj način.

Pokajanje je ono što obojica žele prikazati u svojim bajkama.

2. 7. Prerušavanje i kušnja

U bajkama, koje su tema ovog rada, prerušavanje nije prisutno i ono se ne koristi da bi se radnja razvijala u određenom smjeru. Prerušavanje inače služi da bi likovi izbjegli neku nevolju ili da bi nanijeli nekome zlo. Najčešće se u bajkama dobro zaslužuje dobrim, iako se može dogoditi da se dobrota neobjašnjivo događa da bi se lik još jednom iskušao (Pintarić, 2008: 28). Nazorove i Wildeove bajke ne drže se toga principa. Dobri likovi nisu nužno nagrađeni dobrim. Anka je kroz cijelu bajku dobra i na kraju kao nagradu dobila vjenčanje s mladićem koji ju voli, ali ona bi bila sretnija da je ostala u šumi. Dakle, vjenčanje joj nije donijelo apsolutnu sreću (*Bijeli jelen*). Nasuprot ovom glavnom liku u *Albus kralju* pronalazimo Albusa koji je cijeli život bio zao i na kraju mu nitko nije naudio zahvaljujući pokajanju. On je shvatio ljubav i bio sretan u daljnjem životu. Ništa nije onako kako bi trebalo biti. Nitko ne dobiva ono što je stvarno zaslužio u životu. Wilde također ima takav način nagrađivanja svojih likova. Njegov se način ipak malo razlikuje od Nazorovog.

Sretni princ, iako je bio dobar i pomagao ljudima na ovom svijetu, ne dobiva priznanje za sve što je učinio (*Sretni princ*). Bog mu daje priznanje i život vječni. Div (*Sebični Div*) nije bio dobar, ali promijenio se na očigled svih i za to je dobio priznanje i od ljudi koji ga okružuju i od Boga koji ga je na kraju njegova života pozvao sebi. Različita situacija je sa Slavujem (*Slavuj i ruža*) koji žele pomoći jednoj ljubavi, ali mu to ne uspijeva i nitko ne vidi da je on žrtvovao svoj život za drugoga. On čak nije otišao kod Boga i dobio svoje priznanje od njega. Nagrada je potpuno izostala.

Dakle, u bajkama dobri su likovi na kraju nesretni ili neispunjeni, a može se dogoditi i da ne dobiju nikakvu nagradu iako je ona zaslužena. Zlim je likovima dopušteno preobratiti se i tako dobiti život kod Boga i priznanje od ljudi za svoju žrtvu. Situacija u ovim bajkama kao da je potpuno izokrenuta i govori nam da dobri ljudi u životu ostaju neprimijećeni, a oni koji se preobrate dobiju više od dvije okoline. Wilde u svojim bajkama ističe pokajanje kao najvažniji element koji vodi Bogu i Raju, koji je nešto najviše što se u životu može postići. Bog je ljubav koju u svom životu mora pomoći.

Pokajanje je način na koji pojedinac može doći do spoznaje. To je jedna od važnijih poruka koju Wilde želi poslati svojim čitateljima.

2. 8. Blago

U bajkama je blago simbol kojem se teži, ali je ono i izvor zla. Dobri likovi najčešće na kraju zaslužuju nagradu koja je izražena blagom, kraljevstvom ili vjenčanjem. Blago često može izazvati veliku nevolju ili smrt. Potreban je napor da se do blaga dođe, a time se pruža mogućnosti preobraćenja loših likova (Pintarić, 2008: 29-30). Nazorova je Halugica je svoje djetinjstvo provela sa siromašnim ribarom i nisu živjeli u izobilju. Na kraju dobiva morsko kraljevstvo i sve bogatstvo koje ono nudi (*Halugica*). Anka je cijelo svoje djetinjstvo bila siromašna i nitko ju nije htio. Na kraju bajke ona se vjenča s Ulrikom koji je bogat pa tako ona dobiva i blago, i kraljevstvo i vjenčanje (*Bijeli jelen*). Ovako reagira Ulrik: „On pljesnu rukama. Jedna njegova dvorkinja izađe iz grma i obuče Zlatokosu u dugo svileno odijelo. Ulrik pljesnu nanovo. Izađe druga dvorkinja i namjesti na Zlatokosina pleća plašt nakićen srebrom i zlatom. Ulrik pljesnu po treći put. Izađe treća dvorkinja koja počeslja djevojčinu kosu i namjesti na nju zlatnu kneževsku krunu“ (Nazor, 2006: 400). Ova dva ženska lika s bogatstvom nisu dobila sreću. Situacija je drugačija s Albusom (*Albus kralj*) koji je cijeli svoj život imao bogatstvo, ali je na kraju shvatio da to nije sve što je čovjeku potrebno u životu.

Blago nije ono najvažnije što je čovjeku potrebno za sreću. Na primjerima Nazorovih bajki to je jasno vidljivo. Wilde u *Sretnom princu* pokazuje kako je pomoću blaga Princ shvatio da ono u životu ne pruža ispunjenje. To je moguće ako se svojim bogatstvom pomogne drugima koji su manje sretni od tebe. Sretni princ razmišlja ovako: „Dok sam bio živ i imao ljudsko srce – odgovorio je kip – nisam znao što su to suze jer sam živio u palači Sans-Souci, gdje tuzi nije dopušten ulaz. Danju sam se igrao sa svojim sudruzima u vrtu, uvečer sam predvodio ples u Velikoj dvorani. Oko vrta se pružao vrlo visok zid, ali ja nikada nisam htio pitati što leži iza njega, jer je sve oko mene bilo tako lijepo. Moji dvorani nazivali su me Sretni princ i ja sam zaista bio sretan, ako je užitek sreća. Tako sam živio i tako sam umro. A sada, kad sam mrtav, postavili su me ovdje ovako visoko pa tako mogu vidjeti svu ružnoću i svu bijedu svoga grada te, premda imam srce od olova, ne mogu drugo nego plakati“ (Wilde, 2000: 48). Kada je Div (*Sebični div*) shvatio da svoje bogatstvo, svoj vrt treba podijeliti s drugima, tada je iskusio sreću koja ga je pratila kroz cijeli život. Ova dva lika, kao potpuno ispunjenje, dobili su mjesto u Raju i to je bolje od svakog blaga. Slavuj (*Slavuj i ruža*) nesebično daje svoj život za ljubav, ali njega nitko za to nije nagradio. Time se poručuje da je ljubav blago koje je jako teško pronaći. Oba autora smatraju da blago nije nužno ono što čini čovjeka sretnim. U životu je potrebno pronaći ljubav i sreću koja ispunjava nečiju dušu. Pod blagom se ne mora podrazumijevati samo materijalno bogatstvo.

2. 9. Dom, obitelj, ognjište

Mnoge bajke započinju odlaskom iz doma nakon kojeg slijede mnoge pustolovine i kušnje da bi se na kraju likovi vratili u svoj dom. Sve što se putem dogodilo više se ne spominje nakon povratka kući (Pintarić, 2008: 30). U *Bijelom jelenu* Anka napušta svoje selo, ali nesretnim slučajem. Ona je nekoliko godina i odsutna od kuće. Tijekom tih godina događaju joj se neobične stvari. Ona čak i zavoli svoj novi dom, zavoli šumu. Da bi bajka dobila svoj sretan kraj, Anka se vraća u svoje selo i bogatstvom koje dobiva, nadoknađeno joj je sve što joj je bilo oduzeto. Halugica (*Halugica*) kao malo dijete napušta morske dubine u kojima je rođena i dospijeva kod ribara na kopnu koji ju tamo i odgaja. Ona nije sretna jer ne zna odakle potječe i cijeli život ju to muči. Želi osjećati pripadnost nekom mjestu, želi naći svoj pravi dom. Ovako se ona ponašala: „Najednom pohrli nanovo k moru, kao čedo k majci, i stade se skitati obalom po jugovini i tišini, pod suncem i mjesecom. Izostala bi dugo od kuće pa ju je ribar morao često tražiti i voditi doma, sada zaplašenu i smetenu rikom valova, a sada opet omamljenu mainom i uštapom“ (Nazor, 2006: 213). Nakon mnogo godina ona dobiva ono što je htjela, ali to ne dolazi u pravom trenutku i sada joj to više ništa ne znači, čak ju i unesrećuje. Albus (*Albus kralj*) nije sretna u svome domu na dnu mora i odlazi u svijet tražiti ono što misli da mu nedostaje. Uspije naći i shvatiti ljubav koja ga sretnog vraća kući. Kod Nazora se sve vrti oko odlaska i dolaska kući. Bajke mu započinju i završavaju tim motivom. Kod Wildea je situacija drugačija.

U *Sretnom princu* dom se spominje kao nešto usputno i nevažno. U njegovim bajkama nije bitno na kojem mjestu je čovjek, bitno je činiti dobra djela ma gdje se nalazili. Situacija je nešto drugačija u *Sebičnom Divu*. Div je sedam godina odsutan od kuće i tada se iznenada vraća. Priča kaže ovako: „Jednog dana Div se vratio. Otišao je bio u posjet svom prijatelju Cornwallskom ljudožderu i ostao kod njega sedam godina. Kad je sedam godina prošlo, rekao je sve što je imao reći, jer on nije od velikih razgovora, i odlučio se vratiti u svoj dvorac“ (Wilde, 2000: 45). Priča ne počinje njegovim odlaskom i ne završava njegovim dolaskom. Ono je umetnuto i samo spomenuto. Priča zapravo počinje nakon njegova povratka kući i u njegovu domu se i odvija. Na ovim primjerima vidimo da Nazor koristi dom i za početak i kraj bajke, a Wilde domu ne pridaje toliko pozornosti i on bira bilo kakva mjesta gdje bi se radnja mogla odvijati jer njemu je bitno ono što se događa, a ne gdje se događa. Postoje i uloge čuvara doma koje preuzimaju djed, žena, djeca, stari kućanski predmeti... Bitno je spomenuti i lik rušiteljice doma i ognjišta i to je najčešće maćeha (Pintarić, 2008: 30). Likove koji čuvaju dom i rušiteljicu ognjišta ne nalazimo ni kod jednog autora.

2. 10. Nasilje

Smatra se da neke bajke nisu namijenjene djeci zbog nasilja kojim one obiluju. Postoje mišljenja da bajke s nasiljem ne bi trebalo čitati djeci, a opet neki smatraju da je to bitan dio za djecu u borbi protiv nasilja, primjetno je kako se količina nasilja smanjuje ako krenemo od klasičnih bajki prema modernim (Pintarić, 2008: 31). Kod Nazora imamo nagovještaje nasilja kojima on ne dopušta da se rasplamsaju. U *Halugici* to izgleda ovako: „Bacajmo taj skot u more! I žene navališe na postelju. Ali ribar skoči, digne u naručje rasplakano dijete i grmu: - Natrag žene! Natrag, ili ću vas! Gomila je zahtijevala žrtvu“ (Nazor, 2006: 210). U *Albusu kralju* često možemo vidjeti njegovu okrutnost: „Albus zapovijedi da se išibaju stražari istočnih vrata, jer su ih jutros otvorili“ (Nazor, 2006: 250). Vrlo slikovito prikazana je borba čovjeka i ptice: „Na klisuri povrh ponora hrvali se čovjek i ptica. Kljun je rezo čovječje meso, a Albusova je ruka vadila iz rane perce i gurala ga iznova u ptičja prsa. Velika krila lupnuše još jednom snažno o klisuru, pa se ukočiše zauvijek“ (Nazor, 2006: 260). Ove slike prikazane su eksplicitnije i pitanje je kako bi ih shvatilo i prihvatilo jedno dijete. U *Bijelom jelenom* može se vidjeti i nasilje nad djecom: „Anka je i sad šutjela. Onda se Bodo uzvrpolji kao da će iz kože iskočiti. Digne kamen i baci ga na djevojčicu. Pogodi je u golo koljeno. Kamen razdere kožu, i krv poteče“ (Nazor, 2006: 353). S nasiljem se mnoga djeca mogu poistovjetiti, a u bajci poput ove djevojčica nakon nekog vremena rješava sve svoje probleme i postaje sretna u životu. To je ono što bajke koje prikazuju nasilje žele pokazati. Djeca koja trpe nasilje mogu naći nekoga kome je teško kao i njima i shvatiti da rješenje problema negdje postoji. Shvaćanju da krivci nisu oni i da stradavaju jer su slabi i nezaštićeni. U bajkama zlostavljači na kraju stradaju. U modernim bajkama manje je eksplicitnog nasilja, a više psihičkog. Ljudi se ismijavaju i ponižavaju (Pintarić, 2008: 32). Takvo nasilje prikazano je kod Wildea. Najbolje je prikazano u *Slavuju i ruži* kada Profesorova kći vrijeđa Studenta koji je zaljubljen u nju: „Reći ću vam nešto: vi ste vrlo grubi, i naposljetku, tko ste vi? Običan student. Vjerujem da nemate čak ni srebrene kopče na cipelama kakve ima Komornikov nećak – i digne ga sa stolca i pođe u kuću“ (Wilde, 2006: 42). Nakon ovoga Student zaključuje: „Kako je Ljubav glupa!“ (Wilde, 2006: 42). Ovim činom Profesorova kći uništava Studentovu vjeru u ljubav i time napravi nešto ružno pa i to se može smatrati vrstom nasilja. Na ovom primjeru djeca mogu vidjeti kako se ružno odrasli mogu ponašati i to im pokazuje kakvo bi ponašanje trebalo biti neprihvatljivo. Kada se ovako direktno prikaže ljudska zloća, djeca će instinktivno zaključiti kako ona nije dobra i da bi to trebala promijeniti. U njihovim glavama stvara se ideja da oni takve stvari ne bi trebali činiti. Kao što je prethodno prikazano, Nazorove i Wildeove bajke razlikuju se prikazivanjem nasilja. Nazor više teži klasičnim bajkama pa i načinu

na koji se u njemu prikazuje nasilje. On ga prikazuje eksplicitno i to najčešće kao neku borbu. Može se dogoditi i napad na slabije osobe koje se ne mogu oduprijeti. Wilde koristi psihički napad, a to može biti jednako učinkovito kao i fizički. Wilde zna da katkad ružne riječi ili odbijanje mogu povrijediti i više od udarca. Nešto što je rečeno ne zaboravlja se tako lako. Stara poslovice kaže da je moguće oprostiti, ali ne i zaboraviti.

2. 11. Biblijski motivi

Klasične i moderne bajke često znaju biti utemeljene na biblijskoj istini o ljubavi prema bližnjem i dobroti, kajanju i opraštanju, poniznosti i skromnosti, grijehu i spoznaji. Biblijski motiv da se ne čini drugima ono što ne želiš da bude učinjeno tebi vrlo je čest u bajkama. Nositelji dobra najčešće su bespomoćni likovi poput djece jer oni znaju opraštati i nemaju potrebu za osvetom. Dobri su likovi već umorni od dobrih dijela, no ne prestaju ih činiti. Oni imaju snažnu vjeru u ljude i vodi ih ljubav prema bližnjima što je također i biblijski motiv. Čovjek slobodno bira kojim će putem krenuti i hoće li odabrati dobro ili zlo. U klasičnim bajkama likovi su stalni što znači da su dobri likovi dobri od samog početka, a zli ostaju zli do kraja (Pintarić, 2008: 32-33).

U Nazorovim bajkama Bog se eksplicitno ne navodi. On je prikriiven u djelima likova.

U *Bijelom jelenu* kao da postoji neka tajna sila koja pomaže Anki da ne pogine u šumi i šalje joj šumske životinje da joj spase život. U selu Vranji ona nije živjela ni lijepo ni dobro i nakon što ju gusan prevari i odvede u šumu, dolazi košuta koju je netom prije spasila. Ovako reagira Anka: „Uspe se na košutina leđa i uhvati je rukama oko vrata. Košuta udari u trk. Hitri i vješto je pod stablima, verala se između grmova i skakala po kamenju. Djevojčica se začudi kad opazi da je životinja nosi uz planinu, daleko od Vranje“ (Nazor, 2006: 355). U nastavku bajke taj čin spasi Anki život i sa životinjama u šumi poživi dugi niz godina. Da Nazor pozna biblijske motive dokazuje i ova rečenica u *Halugici*: „I Mojsijina je majka metnula sina u kotaricu, pa s njim na rijeku – reče ribar“ (Nazor, 2006: 208). Spominje se biblijski lik koji se onda uspoređuje s Halugicom. Halugicu je neka čudna sila predala ribaru iz mora. U tom trenu sve je bilo kao čudesno. Iako je u tome pomogla njezina majka koja živi u vodi, ne može se poreći da je u tome morala sudjelovati i neka viša sila. Bog je u mislima dobrih što dokazuje i usporedba Halugice s Mojsijem. Najizraženije je spominjanje biblijskih motiva u *Albus kralju*. On je kroz cijeli svoj život prošao pun mržnje i bez samilosti za bilo koga. Na kraju slijedi njegovo pokajanje i dobiva oprost. Ovako je prikazan trenutak preobrazbe: „Kraljeve ruke dršću, kao da nose pregolem teret. On osjeća da se krv onoga djeteta, a s njome i mlijeko matere, razlilo po žilama njegovim. Ugodni srsi jure mu mišicama. Koljeno mu kleca od klonuća, i lice mu se preobražava. Igru

onoga objesnog crva odgovara kralj s podsmijehom na usnama i sa suzom u oku. Albus cjelune dijete i vrati ga kraljici. Onda kleknu pred njome, poljubi skut njezina odijela i šapnu: - Majko, hvala ti!“ (Nazor, 2006: 268). Nakon njegove spoznaje o grešnom životu i pokajanju, grijesi su mu oprosteni. To je dopušteno u modernim bajkama, dok su u klasičnim zli likovi obavezno kažnjeni za svoju zloću. Slična je situacija kao u *Albusu kralju* i Wildeovom *Sebičnom Divu*. On je cijeli svoj život bio zločest i nepristupačan drugim ljudima, ali nakon što to uvidi i pokaje se sve mu je oprosteno. Na kraju bajke Wilde uvodi još jedan motiv. On eksplicitno spominje Boga, njegovo milosrđe i opraštanje. Kraj bajke glasi ovako: „Ti si mi jednom dopustio da se igram u tvom vrtu, danas ćeš sa mnom poći u moj vrt koji se zove Raj“ (Wilde, 2000: 52).

Sretni princ (*Sretni princ*) završava ovako: „Ispravno si odabrao – reče Bog – jer će u mom Rajskom vrtu ta mala ptica pjevati u sve vijeke, a u mom zlatnom gradu hvalit će me Sretni princ“ (Wilde, 2000: 29). Ovdje se vidi kako je nagrada za dobra djela i poštenje – vječni život. Takav život može omogućiti samo Bog kojemu se možemo obratiti za pomoć u bilo kakvoj situaciji. Kao što se vidi na primjerima u Wildeovim bajkama, Bog se prikazuje kao nešto najviše što se u životu može postići. Čovjek mora prihvatiti Boga i dobrotu koju on nudi da bi bio spašen. U *Slavuju i ruži* Slavuj je lik koji predstavlja Božju ljubav. On je spreman žrtvovati svoj život za nečiju ljubav, tj. za bilo kakvu vrstu ljubavi. Ovdje se vidi najvažniji motiv u Wildeovim bajkama - Božja ljubav koja može biti poklonjena svakome. Mnoštvo biblijskih motiva može se pronaći i u Wildeovim i u Nazorovim bajkama te na temelju prikazanih primjera zaključuje se da je pokajanje i vjera u Božju ljubav temelj njihovih bajki.

2. 12. Nagrada

U bajkama najčešće vrijedi načelo svakome prema zaslugama. Biti dobar u bajkama znači i biti skroman, pošten, snižen, čovjekoljubiv. Dobre likove u bajkama čeka teška muka, dobro se može dugo odgađati i na taj način bajke se približavaju biblijskom gledištu svijeta (Pintarić, 1999: 15). Dobri likovi često su suprotstavljeni lošim likovima i tako se još više naglašavaju njihove vrline i mane. Nazorovi likovi u bajkama su po tim osobnostima podijeljeni. U *Bijelom su jelenu* Anka i Urlik djeca i oni predstavljaju zlo i dobra djeca ih ne shvaćaju. To je ljudski svijet. Postoji i životinjski svijet koji je također podijeljen, iako ima više dobrih nego loših životinja. Dobre životinje pomažu djeci i oni se međusobno razumiju, dok zle životinje pokušavaju uništiti dobre likove. Gusan Gagarilo namjerno je namamio Anku u šumu jer zna da će nastradati i u šumi i kod kuće. Ovako je opisan Ankin odlazak u šumu: „Uzalud ga guščarica zvala i mamila da se vrati: gusak je išao iz grma u grm. Anka je znala za gaz preko potoka. Ona pregazi potok i potrča

šepajući prema Gagarilu. Gusak uđe u šumu, a sirotica za njim. Na rubu šume bio je jošte dobro vidjeti, pa bi ga bila lako uhvatila, da je ranjeno koljeno nije sve većima boljelo. Najedanput ona ne ču i ne vidje više Gagarila“ (Nazor, 2006: 354). Gagarila u bajci ne čeka nikakva nagrada dok dobru djecu, Anku i Urlika čeka vjenčanje, blago i kraljevstvo. Čak su i dobre životinje dobile poklon od sada bogate Anke. Pokloni im ništa ne znače jer oni u šumi imaju sve što im treba. Iako je Anka dobila sve najbolje od materijalnih stvari koje joj ovaj svijet može ponuditi, u dubini duše ona je žalila za ljubavi svojih životinja s kojima je tako dugo živjela. Halugica (*Halugica*) dobiva cijelo morsko kraljevstvo sebi na raspolaganje, ali ne dobiva ono za čim je cijeli život žudjela. Ona je htjela upoznati svoju majku, htjela je saznati odakle potječe i tko ju je stvorio. Ovom bajkom Nazor poručuje da je bogatstvo moguće dobiti, ali mora se biti oprezan s onim što se želi. Nagrada koju je Halugica željela cijeli svoj život ljubav je majke i majčin zagrljaj. Raznim spletkama zlih likova to joj je onemogućeno. Bogatstvo je dobila, ali ono nije ispunilo njezinu dušu, niti joj je donijelo sreću. Slična je situacija i s Albusom (*Albus kralj*) koji ima sve materijalno bogatstvo koje netko može zamisliti. Stavio je pod svoju vlast i kopno i more. Unatoč tome on cijeli svoj život želi još bogatstva i još materijalnih dobara, iako polako počinje shvaćati da ga to ne će ispuniti. Nakon što se smilovao djetetu shvatio je da bogatstvo nije najvažnije, upoznao je milost. Albus poželi zadaviti dijete i uzme ga: „Albus počinje polagano stiskati. Iz onoga toploga tijela strujala mu je kroz dlanove čudna vatra; strujala je sve ječe, kao da se naglo toči iz čarobnih izvora u sve žile njegove. On stisnu snažnije, ali mu ona rijeka prodre u grudi i poplavi srce. Lavske mu šape počеше, prvi put u njegovu životu, drhtati“ (Nazor, 2006: 267). Dijete reagira ovako: „Pogledao je kralja u oči; vrisnuo je radosno i uronio ruke u njegovu bradu“ (Nazor, 2006: 267). Nagrada koju Albus dobiva na kraju bajke je ljubav koja je poželjela njegovo tijelo i tamo se zadržala do kraja njegova života. Nagrada koju svojim likovima poklanja Wilde također nije materijalna. U *Sretnom princu* Kip i Lastavić dobivaju vječni život u njegovu Raju i to je najveća nagrada koju mogu dobiti. Loši likovi nastavili su voditi svoje živote i dalje ne shvaćajući što im je u životu najvažnije. Nije bitno biti nagrađen u ovom životu, već zaslužiti život vječni. Situacija je ista i u *Sebičnom divu*. Div se na polovici svog života pokaje i Bog ga u dubokoj starosti uzme k sebi te na taj način dobiva najbolju moguću nagradu. *Slavuj i ruža* neobična je bajka jer nagrada za Slavuja koji je žrtvovao svoj život potpuno izostaje. Nagrade za njega nema i sve za što se on zalagao kao da pada u vodu. No, on je smatrao da se zalaže za pravu ljubav što nije bio slučaj. Prava i iskrena ljubav jedina je bitna u životu. Nazor svoje likove nagrađuje vječnim boravkom u raj.

2. 13. Kazna

Blago je u bajkama ono čemu se teži, ali je često i izvor zla. Blago je često skriveno i za njim se mora tragati, a tako se i daje mogućnost da se lik predomisli i promijeni prioritete. No, ako se to dogodi, oni zaslijepljeni blagom stradavaju. Blago se može shvatiti kao moralno i duhovno iskušenje. Postoji mogućnost da likovi drugima zažele zlo pa im se to vrati i to zlo osjete na svojoj koži (Pintarić, 1999: 18). U *Bijelom jelenu* imamo primjer životinje Ovcodera. On je uporno htio napakostiti svima oko sebe, a posebno dobrim likovima pa je završio pretučen. Ljudi su ga uhvatili jer im je štetio. Sve zlo koje je on uporno namjenjivao drugima, vratilo se njemu. Kralj Bodo cijeli je svoj život bio zao. Čak je ranio Anku, pogodio ju je kamenom. Na kraju Anka postaje ženom njegova sina. Siromašna guščarica postala je dijelom njegove obitelji i dobila je dio njegova kraljevstva. Halugica (*Halugica*) cijeli svoj život nije znala prihvatiti ono što joj je sudbina dodijelila i zbog toga nezadovoljstva na kraju je i kažnjena. Dobila je ono što je željela, no kasno je shvatila da to nije ispunjenje njezinih snova. Ona je kažnjena jer se nije htjela pomiriti sa životom. Albus (*Albus kralj*) je bio kažnjen cijeli svoj život, iako je imao bogatstvo s kojim je mogao postići većinu stvari koje je htio. Njegovo bogatstvo bilo je njegovo prokletstvo. Zbog svih materijalnih stvari kojima je raspolagao on nije znao naći ni cijeniti prave vrijednosti u životu. Kasnije je nagrađen spoznajom. To ne ispravlja činjenicu da je veći dio svog života proveo u tami i neznanju. Prave stvari koje život nudi, njemu nisu bile darovane. U *Wildeovom Sretnom princu* sam Princ kažnjen je time što je nakon smrti postao kip. Postavljen je visoko tako da sada može vidjeti cijeli svoj grad i sve patnje koje se u njemu događaju.

Ako likovi kroz svoj život ne vide sve što bi trebali vidjeti, to ih dočeka i to im je kazna za neznanje u kojem su živjeli. Gradonačelnik i njegovi prijatelji kažnjeni su neslaganjem i svađom koja će ih pratiti cijeli život. Ovako se oni ponašaju: „ Zatim kip rastopiše u talionici, a Gradonačelnik sazva sjednicu Gradskog vijeća da se odluči što će učiniti s metalom. – Moramo, naravno, podići novi kip – reče on – i to će biti moj. - Moj – rekoše redom Gradski vijećnici i posvađaše se. Kad sam ih posljednji put čuo još su se svađali.“ (Wilde, 2000: 28). Svojom sebičnošću u životu kaznili su sami sebe neshvaćanjem važnih stvari u životu. Nije bitno pobijediti nekoga, već znati pomoći nekome. Nesebičnost nije vrlina koju oni posjeduju i koju bi mogli posjedovati. Student je u *Slavuju i ruži* kažnjen time što će provesti život u uvjerenju da ljubav nije bitna i da su filozofija i logika važnije od ljubavi jer ih se može riječima objasniti. Slavuj nije dobio nagradu, ali on je u životu nagrađen jer se borio za uzvišene osjećaje za koje je znao da svaku osobu čine boljima. U *Sebičnom Divu* Div je kao i Wildeov Albus (*Albus kralj*)

pola život proveo bez da je osjećao i pomagao drugima. Na taj način on je zakinut i nije iskusio potpuno dobro.

2.14. Tajne

Tajne su često vezane uz zabrane i one mogu biti pokretači radnje (Pintarić, 1999: 19). U *Bijelom jelenu* postoji tajna. Tajnu znaju životinje, poznato im je da tko prespava u jelenovom ležaju u šumi počinje razumjeti govor životinja. To se dogodilo i Anki. Do tog trenutka životinje nisu dopustile da itko tko je prespavao u ležaju iziđe iz njega pa da shvati njihovu tajnu. Anka je izišla i shvatila da ih razumije. Na skupštini su odlučili da ona sada može živjeti s njima. Smatrali su je pripadnicom životinjskog svijeta. Halugici (*Halugica*) je cijeli život prešućivano da joj je majka riba, a otac ribar. Ona je zbog toga jako patila i nije mogla naći svoj mir u životu. Albus (*Albus kralj*) je prešutio dvojici svojih suparnika zašto ga zanima što njih ispunjava i čini sretnim. Kada su mu odgovorili otkrio im je da će on sve to uništiti, smatrao je da će njega to usrećiti. Sve tajne koje nalazimo u Nazorovim bajkama prikazane su kao nešto negativno. Tajne ne rješavaju ništa, one donose nevolje i nesklad. Wilde u *Slavuju i ruži* prikazuje Slavuja koji ne odaje tajnu Studentu da će mu on pomoći u pronalasku crvene ruže. Student to ne saznaje čak ni kada Slavuj izgubi život za njega. Djeca se u *Sebičnom Divu* potajno igraju u Divovu vrtu i zbog toga su nakon njegova povratka svi grubo potjerani s tog mjesta. To izaziva tugu u srcima djece. Kao što je prikazano i kod Wildea, tajne su nešto negativno i čuvajući ih izazivaju se samo loše posljedice.

3. Zaključak

Nakon analize bajki Oscara Wildea i Vladimira Nazora važno je osvrnuti se na autore čija je literatura korištena. Ana Pintarić detaljno je proučavala bajke i sve aspekte od kojih se one sastoje. Na temelju njezina proučavanja bilo je moguće komparirati bajke.

U radu je proučeno i kako djeca shvaćaju bajke. Tom temom bavio se Bruno Bettelheim koji svoje teorije temelji na utjecaju bajki na dječju psihu. Bettelheim smatra da bajke djeluju terapijski na djecu te da im pomažu prevladati psihološke probleme. Stjepan Hranjec slaže se s njegovom teorijom i smatra da bajke imaju i etičke vrline. Vrline su solidarnost i žrtvovanje za bližnje te one poručuju da čovjek ne smije posrnuti pod poteškoćama.

Nakon cjelokupne analize djela Oscara Wildea i Vladimira Nazora može se zaključiti da je obojici autora pokajanje najvažniji motiv koji žele zorno pokazati. Bajkama žele djeci poručiti koje su dobre vrijednosti u životu. Detaljni opisi karakteristični su za oba autora, kao i osebujan jezik i stil.

Kod oba autora bajka može imati tužan završetak i nagrada može izostati. U njihovim bajkama najvažnija je poruka da Bog postoji i da on spašava sve ljude koji žele biti spašeni.

4. Izvori

Nazor, Vladimir, 2006. *U krugu čudesa*, Mozaik knjiga, Zagreb, str. 205-269, 350-402

Wilde, Oscar, 2000. *Sretni princ i druge bajke*, Školska knjiga, Zagreb, str. 15-52

5. Literatura

1. Bruno Bettelheim, *Značenje bajki*, Zenit, Beograd, 1979.
2. Milan Crnković, Dubravka Težak, *Hrvatska dječja književnost od početaka do 1955. godine*, Znanje, Zagreb, 2002.
3. Stjepan Hranjec, *Etičnost bajke ili: zašto bajka djetetu?*, Zlatni danci 3 – Bajke od davnina pa do naših dana, Zbornik, Matica hrvatska, Osijek, 2001.
4. Stjepan Hranjec, *Pregled hrvatske dječje književnosti*, Školska knjiga, Zagreb, 2006.
5. Ana Pintarić, *Bajke – pregled i interpretacije*, Pedagoški fakultet, Osijek, 1999.
6. Ana Pintarić, *Umjetničke bajke – teorija, pregled i interpretacija*, Filozofski fakultet, Osijek, 2008.
7. Vladimir Jakovljević Propp, *Morfologija bajke*, Beograd, 1982.
8. Stjepko Težak, Dubravka Težak, *Interpretacija bajke*, DiVič, Zagreb, 1997.